

SUSTAV ZAŠTITE ZDRAVLJA NA RADU U MAĐARSKOJ – ORGANIZACIJA I PROVEDBA

*dr. József Bakos, zamjenik generalnog direktora
Državni ured za rad, Uprava zaštite na radu,
zdravlja i rada, Mađarska*

SIGURNOST: Poštovani dr. Bakos zahvaljujemo što ste pristali na razgovor za naš časopis 'SIGURNOST' (SAFETY) posvećen unapređenju zaštite na radu i zdravlja na radnom mjestu. U središtu našeg zanimanja je radnik i njegovo/njezino radno mjesto, pa bismo željeli saznati kako je organizirana i kako se u Mađarskoj provodi zaštita na radu. Molimo Vas da najprije izdvojite elemente zaštite na radu koje smatrate najvažnijima i opišete kako su zastupljeni u mađarskim zakonima i propisima.

BAKOS: Uloga i odgovornost države u zaštiti na radu iznimno su važni. Država brine o organizaciji sigurnosti na radu i zaštiti zdravlja te o radu upravnog sustava za njihovo provođenje donošenjem odgovarajućih politika, zakona i drugih regulatornih mehanizama. Nadalje, odgovornost je države da podiže razinu svijesti o zaštiti na radu kod svih društvenih skupina te da ona bude dio dnevne prakse u javnom obrazovnom sustavu i njegovim ustanovama, u radu medija i različitih foruma. Država je

Kad se čuje, izgovori i još više kada se napiše riječ Mađarska, to ima posebnu težinu. Razlog tome je značajna povijesna i sadašnja povezanost Hrvatske s Mađarskom u brojnim područjima života i rada. Iskustva su brojna i u najmanju ruku dinamična počev od društveno-političkih, kulturnih i gospodarskih do sportskih i dobro-susjedskih. No, zadržimo se samo na onoj najavljenij suradnji u području zaštite na radu kao gospodarskoj značajci. To će nam pružiti mogućnost da kroz ovaj ciklus gostovanja uglednih stručnjaka iz susjednih EU država, saznajući o njima i njihovim iskustvima, prepoznamo i ocijenimo gdje smo mi u zaštiti na radu u odnosu na naše EU susjede.

Poslije gostiju iz Italije i Slovenije u ovom broju gost nam je gospodin dr. József Bakos, zamjenik generalnog direktora, Državni ured za rad, Uprave zaštite na radu, zdravlja i rada, Mađarske. Dr. Bakos odazvao se zajedno sa svojim stručnim timom te je pripremio i detaljno odgovorio na sva naša pitanja i dostavio nam zanimljivu tablicu ključnih pokazatelja uspješnosti zaštite na radu koju donosimo na kraju razgovora.

uvela i provodi sustav informiranja. Ona sudjeluje u radu međunarodnih organizacija i ispunjava svoje obveze kao što je npr. uvođenje smjernica o zaštiti na radu koje su na snazi u Europskoj uniji u naš pravni sustav. Naši temeljni zakoni jamče svakom radniku pristojne uvjete rada sa stajališta zdravlja, sigurnosti i osobnog dostojanstva. Jedno od najvažnijih uporišta naše regulative predstavlja Zakon o zaštiti na radu, a njegov sastavni dio su upute za provođenje zakona. Većina tehničkih zahtjeva vezanih za zaštitu na radu ugrađena je u sve nacionalne i prihvaćene međunarodne norme. Nadalje, pomoću posebnih politika i na druge načine poslodavci, u skladu sa zakonima i normama, odlučuju kako će postići da radni uvjeti budu sigurni i ne ugrožavaju zdravlje.

Tijelo odgovorno za zaštitu na radu vodi Uprava za zaštitu i inspekciju rada koja je dio Državnog ureda za rad pri Ministarstvu gospodarstva. Pokrajinski i gradski (Budimpešta) inspeksijski uredi ispostave su pokrajinskih i gradskih državnih ureda, a nadzire ih Ministarstvo javne uprave i prava.

SIGURNOST: Možete li nam približiti koje se zakonske obveze i prava radnika u vezi sa zaštitom na radu najuspješnije provode, a koje bi mađarski poslodavci trebali poboljšati?

BAKOS: Kako bi udovoljila obvezama, Mađarska je u potpunosti ugradila u domaće zakonske propise sve zahtjeve iz EU smjernica koje se odnose na uvođenje mjera za poboljšanje sigurnosti i zdravlja radnika na radu. Ugrađeno je 19 smjernica i još 4 dodatne. Time je znatno poboljšana zaštita na radu. Na primjer, sada se mnogo više pozornosti posvećuje zaštiti radnika izloženih karcinogenim tvarima, mutagenima te opasnim kemijskim i biološkim tvarima. Treba također spomenuti i brigu za mlade, radnice na porodijskom dopustu i majke koje doje, te posebnu brigu za radnike na određeno vrijeme i privremeno zaposlene. Petogodišnje izvješće o njihovom statusu podneseno je Europskoj uniji 2013. godine. Naravno, ugradnja europskih normi ne znači da se sigurnost radnika ne može još poboljšati. Za to postoje pravne i druge mogućnosti. Pravne mogućnosti neprestano dograđuju donositelji zakona, a one se odnose na radnike i poslodavce. To je vidljivo iz dvojnog procesa na području legislative u razdoblju od 2007. do 2012. U ovom su razdoblju revidirani i poboljšani zakoni i propisi kojima je unaprijeđena cjelokupna regulativa zaštite na radu. U nekim dijelovima regulativa je izmijenjena, a u nekima je deregulirana. Izmjenama su smanjena neka administrativna opterećenja za poslodavce vezana za pitanja zaštite. Na primjer, 1. travnja 2010. ukinuta je obveza izvještavanja o uspostavljanju i ukidanju službe za zaštitu zdravlja na radu i obveza otkrivanja određenih podataka. Procjena zapošljivosti povremenih radnika obično nije obvezna osim u slučaju osjetljivih skupina i kad se radi o posebnim poslovima.

Nadalje, procjena rizika na radnom mjestu mora se provesti svake tri godine; godišnja procjena više nije obvezna.

SIGURNOST: Jedan od ključnih preduvjeta zaštite na radu jest zdravlje radnika. U hrvatskom Zakonu o zaštiti na radu stoji posebno poglavlje o Službi medicine rada s kojom poslodavac sklapa ugovor o provedbi zaštite zdravlja radnika. Služba ima niz važnih zadaća, kao npr. sudjelovanje u procjeni rizika, zdravstvene preglede radnika, savjetovanje poslodavaca itd. Molimo Vas da nam približite kako je pitanje zdravlja radnika ugrađeno u regulativu i kako se provodi u Mađarskoj?

BAKOS: Služba medicine rada: Pravilnik o radu Službe medicine rada dio je Zakona o zdravlju (CLIV) iz 1997. i Zakona o zaštiti na radu (XCIII) iz 1993. Oba zakona temelje se na europskoj ILO Konvenciji br. 161 o Službi medicine rada i Europskoj okvirnoj smjernici br. 89/391/EEC OSH, a također i na sektorskim pravilima i regulativi kojima se rečeni zakoni provode. Zakon o zdravlju navodi stručne medicinske ciljeve i zadaće službi medicine rada, dok Zakon o sigurnosti na radu de-

finira pravni, organizacijski i institucionalni sustav zaštite na radu i pravila kojima se propisuje kako će poslodavci provoditi zadaće vezane za provedbu zaštite na radu. Uprava za zaštitu na radu brine o stručnom upravljanju službama medicine rada i njihovoj odgovornosti za zdravlje, a također se bavi i odgovornošću poslodavca za zaštitu na radu.

Odgovornost je poslodavca da svaki radnik bude obuhvaćen zdravstvenom zaštitom preko službe medicine rada. Primarna skrb službe uključuje: ispitivanje sposobnosti za rad, izvješćivanje i pretrage profesionalnih bolesti i slučajeva visoke izloženosti, ispitivanje štetnog djelovanja rada na zdravlje, savjetovanje o uporabi zaštitne opreme, pružanje obavijesti o uvjetima rada, cijepljenje. Služba, također, sudjeluje u izradi procjene rizika i određivanju preventivnih mjera, nadzire puštanje u rad i izvanredne inspekcije opasnih postrojenja, radnih mjesta, opreme i tehnologija, regulira opskrbu osobne zaštitne opreme, osigurava osoblje, materijal i organizacijske uvjete za pružanje prve pomoći na radnom mjestu.

Iskustvo inspekcije zaštite na radu pokazuje, uz neke iznimke, da poslodavci podvrgnuti inspekciji osiguravaju usluge službe medicine rada svojim radnicima.

SIGURNOST: Procjena rizika neupitno je temeljni dokument kojim se utvrđuju glavni elementi sustava zaštite na radu u nekom poduzeću/instituciji. Molimo Vas da nam predočite praksu izrade dokumenta za procjenu rizika u Mađarskoj te koji se rezultati procjene rizika (prijedlozi za poboljšanje zaštite na radu) najuspješnije provode u mađarskim poduzećima.

BAKOS: Prema mađarskom Zakonu o zaštiti na radu, procjena rizika na radnom mjestu posebno je važan dio zaštite na radu. Procjenu rizika provodi osoba kvalificirana za zaštitu na radu (npr. iz službe medicine rada i preventivne medicine), a angažira je poslodavac. Kako većina poslodavaca u Mađarskoj nema vlastito kvalificirano osoblje za provođenje procjene rizika, uzimaju stručnjake izvana. Anketom je utvrđeno da oko 90 % poslodavaca provodi procjenu rizika, ali razina i kvaliteta procjena varira.

Niti smjernice EU-a niti mađarski zakoni ne definiraju metodologiju procjene rizika, osim u obveznom dijelu, te je metodologija tek na razini preporuka. Iz iskustva smo uvidjeli da osoblje koje provodi procjenu rizika primjenjuje različite tipove softvera, različite sustave, upitnike, matrice, ali i različite načine vrednovanja dobivenih rezultata. Iz tog razloga procjene rizika su često sadržajno općenite i ne uzimaju u obzir posebne uvjete radnog mjesta. Isti obrazac primjenjuje se u mnogim formalnim evaluacijama i često ne otkriva stvarne opasnosti. Nasreću, inspektori koji nadziru zaštitu na radu sve češće nalaze da procjene rizika obavljaju stručnjaci i to izravnim promatranjem procesa rada i tehnologija te upoznavanjem s iskustvom radnika i njihovih predstav-

nika kako bi dobili bolju sliku rizika na radnom mjestu i utvrdili odgovarajuće zaštitne mjere za poboljšanje sigurnosti i zdravlja.

Poboljšanje procjene rizika potvrđuje i službena statistika obavljenih nadzora. Dok su u 2010. godini izrečene kazne u 55 % nadzora zbog nepostojeće ili neprimjerene procjene rizika, ili zbog neprovođenja primjerenih mjera zaštite, u 2013. taj postotak je pao na 35 %. Općenito se može reći da oni poslodavci koji angažiraju kvalificirane stručnjake za procjenu rizika na radnom mjestu i utvrđivanje ispravnih mjera te mjere uspješno i provode.

Ove su nam godine u središtu zanimanja mala i srednja poduzeća i manje iskusni stručnjaci zaštite na radu. Za njih smo izdali Priručnik za procjenu rizika s ciljem unapređenja kvalitete procjene rizika.

SIGURNOST: Inspekcija zaštite na radu provodi redoviti i izvanredni nadzor sustava zaštite na radu u poduzećima/ustanovama. Rado bismo saznali kako je organizirana Inspekcija zaštite na radu u Mađarskoj, koje su joj zadaće i kako se provode inspekcijski nadzori?

BAKOS: U skladu s nadležnostima, inspektori nadziru poslodavce prema načelu teritorijalnosti ili sektoru djelatnosti (ili oboje). Postoji baza podataka za poslodavce koji su pod teritorijem određenog inspektora, a ona se redovito obnavlja i dopunjuje. Neki poslodavci u toj bazi podataka predmet su nadzora zbog stupnja i vrste opasnosti, broja radnika te temeljem ozbiljnosti i učestalosti ranije utvrđenih nepravilnosti. Nadalje, inspekcija se bavi poslodavcima protiv kojih su pokrenute žalbe ili pak temeljem izvješća o nesrećama na radu. Inspektori najavljuju namjeru izvršenja nadzora u obliku prijedloga podnesenog nadređenima koji pripremaju tjedni ili mjesečni raspored.

Nadređena osoba, također, može samostalno odlučiti koje će poslodavce inspekcijska služba nadzirati, tj. nadzor se ne provodi samo na temelju prijedloga inspektora. Ako raniji nalazi inspekcije na samoj lokaciji nalažu, inspektori mogu provoditi *ad hoc* nadzor, npr. ako su utvrđene ozbiljne nepravilnosti. Ovisno o cilju nadzora, većinom ga provode dvije osobe, a na lokaciji gdje se obavljaju privremeni radovi može ih obavljati samo jedna osoba. Poslodavcima inspekcijska služba ne šalje obavijest o dolasku u nadzor. Nadzor počinje predloženjem inspekcijske iskaznice i objašnjenjem svrhe i postupka nadzora predstavniku poslodavca. Nadzor, također, može pratiti osoba iz tvrtke zadužena za zaštitu na radu koju biraju radnici kao i osoba iz službe medicine rada. Najvažniji cilj inspekcije je utvrđivanje stvarnih radnih uvjeta (osoblje, materijali i organizacija) i ispunjava li poslodavac zakonske obveze zaštite na radu. Inspektor utvrđene nepravilnosti unosi u zapisnik,

upisuje izjave klijenta i svjedoka, po potrebi prikuplja dokaze i fotografira. Ako se utvrdi izravna opasnost na radnom mjestu, inspektor ima pravo zatražiti trenutno provođenje određenih mjera. Kod manjih nepravilnosti inspektor ukazuje poslodavcu na propuste u zaštiti na radu, a kod ozbiljnih kršenja izriče poslodavcu obvezu da ih ispravi do određenog datuma. Za utvrđene ozbiljne sigurnosne rizike inspekcijska služba izriče kazne poslodavcu (50.000-100.000 forinti). U iznimno ozbiljnim slučajevima upravitelj inspektorata šalje prijavu policiji i traži da se provede kriminalistička istraga zbog nestručnog postupanja.

Kod ozbiljnih nesreća ili smrtnih posljedica na radu inspekcija provodi istragu na zahtjev ozlijeđenog ili obitelji, ili na zahtjev drugih tijela. Istraga se provodi i ako zapisnik o nesreći sadrži nedostatke koji nalažu da se istraga provede na licu mjesta. Ako se radi o profesionalnim bolestima, liječnik ili drugo stručno nadzorno tijelo mora također biti uključeno u istragu. Predmet se zatim upućuje Službi zdravstvenog osiguranja koja odlučuje o eventualnim naknadama i povlasticama.

SIGURNOST: Alati, oprema i radno okruženje čine poseban dio zaštite na radu. U Hrvatskoj je praksa da se stotine sredstava za rad ispituju najmanje jednom u dvije godine što je ponekad vrlo skupo, a kvaliteta ispitivanja može biti upitna. Možete li ukratko opisati kako je to riješeno u Mađarskoj?

BAKOS: Dužnost je poslodavca da učestalost periodičnih ispitivanja radne opreme uskladi s relevantnim propisima. Pritom mora povesti računa o okolnostima pri radu s pojedinom opremom, relevantnim normama, proizvođačevim uputama za rad i dokumentaciji o radu i održavanju opreme. Vremenski razmak između dva ispitivanja ne smije biti dulji od pet godina. Ispitivanja provode osobe kvalificirane i iskusne u toj vrsti posla.

Posebnim pravilima, normama i sigurnosnim politikama regulirano je ispitivanje opreme za dizanje tereta i zavarivanje. Ispitivanja te opreme obavlja se često (moćuće i svaka 3 mjeseca).

Opasne tehnologije i oprema, kao i oprema čije ispitivanje podliježe zakonskim odredbama, normama i dokumentaciji za siguran rad i uporabu, moraju se povremeno ispitati kako bi se održala razina sigurnosti pri uporabi i radu. Povremena ispitivanja njihove sigurnosti provode osobe s višim tehničkim znanjima i posebnim kvalifikacijama za zaštitu na radu ili zakonom ovlaštene osobe i specijalne ustanove akreditirane za taj posao. Kontrolu određene opasne tehnologije mogu provoditi osobe s kvalifikacijama u zaštiti na radu iz tog područja.

Ovisno o vrsti i količini opreme, ispitivanja mogu biti skupa za poslodavca, pa se često ne provode.

Razina stručnosti poduzetnika i poduzeća vrlo je različita, a vrlo je različita i kvaliteta ispitivanja njihove opreme.

SIGURNOST: Osposobljavanje radnika, radničkih predstavnika, stručnjaka za zaštitu na radu i poslodavaca i njihovih ovlaštenika te ostalih sudionika u sustavu zaštite na radu, također, je važan element provedbe zaštite na radu. Možete li opisati kako se osposobljavanje provodi u Mađarskoj?

BAKOS: U osnovnim i srednjim školama ne predaje se poseban predmet posvećen zaštiti na radu. Zaštita na radu neizravno je obuhvaćena programom učenja životnih vještina. Međutim, 2013. godine uvedeno je 18 sati zaštite na radu u program strukovnih škola.

U višem obrazovanju predmeti zaštita na radu i uvjete rada u struci nisu dio svih programa. Nažalost, kvaliteta obrazovanja je ponekad niska, a zaštita na radu nije jedan od glavnih predmeta.

Sadašnja je praksa u Mađarskoj da se stručnjaci iz područja zaštite na radu osposobljavaju na tečajevima koje izvode više strukovne škole (npr. tečajevi navedeni u Nacionalnom obrazovnom registru), a i u naprednim poslijediplomskim inženjerskim tečajevima iz zaštite na radu. Napredno osposobljavanje trenutno je dostupno na tri sveučilišta. Poslijediplomske tečajeve mogu pohađati osobe s diplomom iz različitih područja (inženjerstvo, medicina, obrazovanje, pravo itd.), a program je većim dijelom posvećen izobrazbi iz zaštite na radu. Polaznici s diplomom obje razine imaju pravo provoditi specijalizirane aktivnosti vezane za zaštitu na radu.

Na području zaštite zdravlja (jednog od stupova zaštite na radu) napredno specijalističko osposobljavanje dopunjeno je specijalističkim liječničkim obrazovanjem. Liječnici sa specijalizacijom iz medicine rada obavljaju zadaće službe medicine rada i imaju pravo provoditi specijalističku zaštitu zdravlja na radu.

Pravo je radnika da biraju svojeg predstavnika (ili više njih) zaštite na radu koji će zastupati njihova prava i interese. Godinu dana nakon što je predstavnik (predstavnici) izabran poslodavac mu mora osigurati 16 sati stručnog osposobljavanja, a svake sljedeće godine po 8 sati dodatnog osposobljavanja. Organizacija osposobljavanja dužnost je države, pa stoga nemamo točne podatke o tečajevima. Troškove tečajeva koje provode službe zaštite na radu, razne fondacije i instituti plaća poslodavac, ali postoji i sustav stipendija iz različitih izvora. Kako je izbor predstavnika za zaštitu na radu obveza samo za poslodavce s više od 50 radnika, izbori se provode tek u malom broju mađarskih poduzeća.

SIGURNOST: U sustavu zaštite na radu postoje brojni specifični poslovi za koje su potrebna posebna znanja i oprema. U Hrvatskoj postoje ovlaštena podu-

zeća za zaštitu na radu koja izrađuju procjene rizika, ispituju sredstva rada i radni okoliš i za to imaju dozvolu Ministarstva nadležnog za rad. Ima li sličnih poduzeća u Mađarskoj i koja im je uloga?

BAKOS: Pravno rješenje toga pitanja u Mađarskoj je drugačije. Međutim, izrada procjene rizika odgovornost je poslodavca, a obvezno je izrađuje stručnjak zaštite na radu. U skladu s odredbama Zakona o zaštiti na radu procjena rizika je poseban postupak u zaštiti na radu sa specijaliziranim uvjetima kojima mogu udovoljiti samo osobe odgovarajućih kvalifikacija. Stručnjak može biti iz redova zaposlenika ili će procjenu obaviti osoba iz neke vanjske službe (naravno, ako ta služba raspolaže osobama odgovarajućih kvalifikacija). Kategorije opasnosti radnih procesa i broj radnika nalažu koliko će poslodavac unajmiti osposobljenih stručnjaka. Vanjski stručnjaci mogu raditi po vlastitom nahođenju i ne trebaju nikakvu službenu dozvolu za izradu procjene rizika. Ako poslodavac unajmi vanjskog procjenitelja rizika, to neće utjecati na njegovu odgovornost za zaštitu na radu.

Puštanje u rad i povremeno ispitivanje opasne opreme smatraju se specijaliziranim zaštitnim radnjama i u većini slučajeva mjerenja u radnoj okolini može obavljati samo ovlaštena tvrtka ili stručnjak.

SIGURNOST: Sve je dobro dok ide dobro. No, događaju se i ozljede na radu, lakše, teže, skupne te nažalost i smrtne. Molimo Vas da nam prikazete algoritam evidentiranja i priznavanja ozljeda na radu, tko ih priznaje te okvirne statističke podatke o ozljedama na radu u Mađarskoj. Također nas zanima kako postupaju različiti sudionici u zaštiti na radu nakon ozljede. (Rado ćemo objaviti tablični prikaz statistike ozljeda na radu prema djelatnostima).

BAKOS: Kad se dogodi nesreća, ozlijeđeni ili svjedok moraju događaj odmah prijaviti izravno nadređenoj osobi ili poslodavcu. Poslodavac mora, u skladu sa zakonskim odredbama, u svakom pojedinom slučaju utvrditi radi li se o nesreći na radu. Ako ustanovi da se radi o nesreći, ona se mora evidentirati u dokumentaciji i istražiti. Tijekom istrage nesreće na radu poslodavac mora utvrditi materijalne, organizacijske i ljudske uzroke nezgode i poduzeti mjere za sprečavanje sličnih nezgoda. Okolnosti nezgoda koje ne uzrokuju gubitak radne sposobnosti moraju se, također, istražiti, a nalazi se moraju unijeti u evidenciju. Rezultati istrage nesreće s gubitkom radne sposobnosti moraju se uvesti u dokumente o nesrećama na radu prema zadanim uputama za popunjavanje.

Zakon propisuje da poslodavac nije obavezan prijaviti, istražiti i evidentirati nesreću ako je proteklo tri godine otkako se ona dogodila.

Poslodavac je obavezan dostaviti zapisnik o nesreći na radu:

- ozlijeđenom, a u slučaju smrti obitelji ozlijeđenog;
- inspekciji zaštite na radu nadležnoj za lokaciju na kojoj se nesreća dogodila, i to u slučaju smrti ili gubitka radne sposobnosti dulje od tri dana;
- Mađarskoj inspekciji zaštite na radu nadležnoj za tvrtku čije je sjedište u Mađarskoj; ako tvrtka ima sjedište u drugoj zemlji, izvješće se šalje stranoj ambasadi ili privremenoj agenciji za zapošljavanje;
- državnom zdravstvenom osiguranju, uredu socijalne zaštite ili, ako takvog ureda nema, nadležnom zdravstvenom osiguravatelju;
- poslodavcu koji iznajmljuje ili upućuje na rad radnike, ako se radi o privremenom radu preko agencije.

Ako ozlijeđeni ima socijalno osiguranje, nesposobnost za rad zbog nesreće utvrđuje liječnik opće prakse. Za te dane ozlijeđeni ima pravo na bolovanje i/ili kompenzaciju za nesreću. Iznos bolovanja jest 100 % od osnovice. Kod nesreće na putu, bolovanje iznosi 90 % osnovice.

Inspekcija zaštite na radu mora obraditi svako izvješće o nesreći na radu. Izvješća se unose u stručnu bazu podataka i šifriraju prema ESAW metodologiji. Uneseni podaci služe za analizu i statističku obradu.

Čak i ako poslodavac događaj ne smatra nezgodom na radu, mora obavijestiti ozlijeđenog ili, u slučaju smrti, obitelj o dostupnim pravnim sredstvima. Ako se ozlijeđeni žali na način kako je poslodavac izvjestio ili istražio nesreću ili na mjere koje jest ili nije poduzeo, ili ako se ne slaže s poslodavčevom procjenom težine ozljede, ozlijeđeni se može obratiti nadležnoj inspekciji zaštite na radu. Tada inspekcija obavlja istragu nesreće. Inspektor ima ovlaštenje proglasiti događaj nesrećom na radu i narediti da se ona prijavi ili istraži ako to već nije učinjeno, ili ako prijava nije u skladu sa zakonom, ili ako poslodavac bez zakonskog uporišta smatra da događaj nije bio nesreća na radu. U svakom slučaju inspektori zaštite na radu imaju ovlaštenje istražiti svaku nesreću na radu koja se dogodi u Mađarskoj, osim prometnih nesreća, bez obzira na odgovornost poslodavca.

Ako se određeni događaj smatra ozbiljnom nesrećom na radu (u skladu sa zakonskim kriterijima), poslodavac ima obvezu da je bez odgode prijavi - telefonom, faksom, e-mailom ili osobno - inspekciji zaštite na radu nadležnoj za lokaciju nesreće. Izvješće se odmah šalje Državnom uredu za rad, tj. Upravi za zaštitu i inspekciju rada. Inspekcija je obvezna istražiti teške nesreće na radu. Očevid teških nesreća i nesreća u kojima su ozljede ili druga tjelesna oštećenja pretrpjele više od dvije osobe na istoj lokaciji (i

istovremeno) smatraju se radnjama koje mora obaviti osoba specijalizirana za zaštitu na radu.

Postupajući prema opće važećim kriterijima, inspektor koji provodi istragu mora sastaviti kratko izvješće o ozbiljnoj nesreći na radu. Kod smrtnog ishoda, cijeli dokument mora se poslati na uvid državnom tijelu, tj. Upravi za zaštitu i inspekciju rada pri Ministarstvu gospodarstva.

SIGURNOST: Još bismo Vas željeli upitati o sustavu osiguranja od ozljeda na radu i zdravstvenog osiguranja, pravu radnika na odštetu u slučaju ozljede, obvezama poslodavaca, inspekcija, sudova i sudske prakse.

BAKOS: Naknade za nesreću na radu i profesionalne bolesti plaća socijalno osiguranje. Novčanu bazu čine doprinosi koje uplaćuju poslodavci i radnici kako bi se osiguralo isplaćivanje novčanih naknada i drugih povlastica. Nadalje, poslodavac ima obvezu platiti medicinsku skrb u slučaju nesreće na radu ili profesionalne bolesti ako nije ispunio obveze navedene u regulativi o zaštiti na radu. To uključuje medicinsku skrb, bolovanje i odštetu. Od 1. siječnja ukinuta je odšteta za nesposobnost za rad zbog ozljede. U tom smislu, uveden je standardizirani sustav odšteta sa dva načina pomoći. Jedan je odšteta za troškove rehabilitacije u obliku novčane pomoći osobama s invalidnošću koje dobiju preporuku za ponovno zapošljavanje. Druga vrsta odšteta za nesposobnost za rad odnosi se na invalidne osobe koje nemaju preporuku za zapošljavanje. Rehabilitaciju olakšava činjenica da država oslobađa poreza invalidne osobe koje se zaposle. Ta je povlastica regulirana strogim pravilima.

Službene inspekcije zaštite na radu obuhvaćaju širok raspon zaštite, a razni zakonski instrumenti omogućuju dokidanje nelegalnih uvjeta, provođenje zaštitnih mjera i prevenciju nesreća i profesionalnih bolesti. Nadalje, inspekcija zaštite na radu kao ovlašteno službeno tijelo radi na poboljšanju prakse kod poslodavaca i radnika. Prvostupanjsko tijelo zaštite na radu i inspekcija rada funkcioniraju kao samostalne agencije za donošenje politika unutar državnih pokrajinskih tijela (državni uredi). Drugostupanjsko (nadzorno) tijelo zaštite na radu i tijelo stručnog upravljanja je već spomenuti Državni ured za rad kao središnje tijelo odgovorno za politiku zapošljavanja, zaštitu na radu, rad i zadaće strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih.

Odluke drugostupanjskog tijela mogu se osporiti na nadležnom upravnom sudu ili sudu za radna prava. Prvostupanjska presuda može se osporiti peticijskom kojom se traži revizija zbog eventualne nelegalnosti provedenog postupka. Nadalje, ako je u sudskom postupku primijenjena neustavna regulativa, osoba ili organizacija oštećene postupkom mogu podnijeti žalbu Ustavnom sudu. Ta opcija je moguća i u drugim slučajevima.

SIGURNOST: Srdačno zahvaljujemo na gostovanju i molimo da spomenete ono što smo propustili pitati, a smatrate važnim za sustav zaštite na radu u Mađarskoj. Također bi nas razveselila Vaša poruka našim čitateljima.

BAKOS: U prevenciji dajemo veliko značenje savjetovanju. Poslodavci, radnici i organizacije koje zastupaju određene interese mogu dobiti obavijesti i savjete od službe za inspekciju zaštite na radu ili tijela stručnog upravljanja. To se može učiniti anonimno telefonom ili e-mailom, pismom ili osobno, pa čak i na radnom mjestu, ali ne unutar službene inspekcije. Postoji besplatan telefonski broj za tu svrhu. Savjetovanje je regulirano internim metodološkim smjernicama. Pored *ad hoc* savjetovanja, stručne

konferencije također pružaju mogućnost prikupljanja obavijesti o pitanjima iz područja zaštite na radu.

Također smatramo važnim suradnju i koordinaciju s partnerskim tijelima iz više područja. Ta tijela uključuju uprave rudnika, urede za upravljanje kriznim stanjima, urede za javno zdravstvo, urede za zaštitu potrošača i policiju. S većinom imamo potpisane ugovore, ali naša pokrajinska tijela mogu sklapati samostalne ugovore o metodama provedbe i održavanja kontakata. Kontakti se održavaju na razini voditelja ili imenovanih osoba za kontakt. U mnogim slučajevima provode se zajedničke inspekcije ili ciljane istrage, a razmjena iskustava redovna je praksa. Vanjska komunikacija usklađuje se naročito kod visoko prioritetnih slučajeva.

Drage kolegice i poštovani kolege!

Gostovanje g. Bakusa u ovom broju časopisa SIGURNOST treće je uzastopno gostovanje vodećih stručnjaka zaštite na radu iz susjednih zemalja članica EU (Italija, Slovenija i sada Mađarska). Pažljivim iščitavanjem uočit ćete i sličnosti koje se zasnivaju na konvencijama i direktivama EU-a, ali i razlike u zakonskim rješenjima kao i provedbi u praksi.

Posebno je zanimljivo usporediti naša zakonodavna rješenja sa zakonodavnim rješenjima naših EU susjeda. I ma kako to zvučalo pretenciozno, stječe se dojam da Hrvatska u toj usporedbi, prema dosadašnjim zakonskim rješenjima u pravilu, kada je riječ o pravima zaposlenika i obvezama poslodavaca, dobro stoji. No, ima i slabijih zakonodavnih rješenja i provedbe, posebice u nadležnostima Inspekcije rada, a u slučaju Mađarske i u nadležnostima medicine rada. Kakva će biti ta usporedba s našim novim Zakonom o zaštiti na radu i njegovim učincima u praksi, ostaje nam za vidjeti. Nadajmo se da će „slabosti“ naših dosadašnjih zakonskih rješenja biti prevladane, a dobra praksa zadržana i dalje unaprijeđena.

A da tako bude i mi se moramo više aktivno uključivati i po potrebi pozivati na dobru praksu zakonskih rješenja drugih država. Ako te usporedbe s drugima, posebice s boljim rješenjima nego što su u nas, prihvatimo kao mjeru stalnog unapređivanja nameće se potreba daljnjeg nastavka gostovanja stručnjaka iz drugih država EU-a. Nećemo pri tome zaboraviti ni na prikaz našeg novog Zakona o zaštiti na radu.

Želim Vam siguran rad i zadovoljstvo u radu s očekivanim novim poletom i svježinom te se javljajte i dalje i pišite nam o svojim iskustvima koja bi mogla biti zanimljiva za daljnja unapređenja u praksi.

S poštovanjem,

Gost-urednik: mr. Paško Melvan, dipl. ing. stroj.

Tablica 1. Ključni pokazatelji zaštite na radu u Mađarskoj prema NACE klasifikaciji

Sektori (prema NACE klasifikaciji, HU TEAOR'08codes)	Ukupani broj nesreća na radu						Udio u ukupnom broju nesreća					
	Broj ozbiljnih nesreća na radu						Smrtni slučajevi na radu					
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.		2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	
"A" - Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	853	814	663	744	636		21	21	17	20	27	
"B" - Rudarstvo i kamenolom	10	12	9	4	6		0	0	0	0	0	
"C" - Proizvodnja	6.344	6.926	6.251	5.987	6.261		37	51	51	38	37	
"D" - Oprema strujom, plinom, parom i klimom	100	144	109	107	67		2	1	4	2	0	
"E" - Oprema vodom, kanalizacijom, upravljanje otpadom i čišćenjem	608	623	479	529	533		4	1	3	4	9	
"F" - Građevinarstvo	1.093	1.053	864	818	736		47	39	29	29	48	
"G" - Vešerije i maloprodaja; popravak motornih vozila i motokala	2.431	2.553	2.278	2.180	2.081		17	12	12	9	13	
"H" - Prijevoz i skladištenje	2.245	2.492	2.095	2.114	2.207		18	25	16	15	22	
"I" - Smještaj i usluge prehrane	468	519	437	440	488		3	2	3	0	2	
"J" - Informiranje i komunikacija	119	131	86	115	92		1	1	0	2	1	
"K" - Poslovi financija i osiguranja	146	148	132	95	101		2	1	1	0	0	
"L" - Prodaja nekretnosti	111	118	104	123	97		1	0	1	2	4	
"M" - Stručni, znanstveni i tehnički poslovi	180	208	185	136	130		2	1	1	5	2	
"N" - Upravni i potporni poslovi	574	579	593	502	639		6	7	6	3	7	
"O" - Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	765	951	676	945	1.023		3	4	4	7	5	
"P" - Obrazovanje	889	997	886	781	652		7	1	2	3	5	
"Q" - Poslovi zdravlja i socijalnog rada	1.221	1.330	1.144	1.136	1.162		2	2	5	0	2	
"R" - Umjetnost, zabava i rekreacija	164	175	146	143	188		0	0	1	1	4	
"S" - Druge usluge	133	173	157	126	124		0	4	2	0	0	
"T" - Poslovi u kućanstvu; rad s raznom robom - usluge - proizvodni poslovi u kućanstvu za vlastite potrebe	0	2	0	0	0		0	0	0	0	0	
"U" - Izvanteritorijalna organizacija	0	0	1	0	0		0	0	0	0	0	
Ukupno:	18.454	19.948	17.295	17.025	17.223		173	173	158	140	188	

Tablica 2. Ključni pokazatelji zaštite na radu u Mađarskoj prema HU FEO'08 klasifikaciji

Profesionalni poslovi (prema HU FEO'08 klasifikaciji)	Ukupani broj nesreća na radu						Udio u ukupnom broju nesreća					
	Broj ozbiljnih nesreća na radu						Smrtni slučajevi na radu					
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.		2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	
"11" - Glavni direktori, stariji dužnosnici i donositelji zakona	5	9	21	11	13		0	0	0	0	0	
"12" - Voditelji u upravi i komercijali	14	27	20	9	21		0	0	1	0	1	
"13" - Voditelji proizvodnje i specijaliziranih usluga	329	328	228	243	173		9	1	3	3	3	
"14" - Voditelji službi za gospodarska pitanja	30	28	41	35	26		1	0	3	0	0	
"21" - Stručnjaci za tehničko obavljanje, znanstvenici	109	133	83	90	99		3	1	0	2	2	

"22" - Stručnjaci za zdravstvenu skrb	107	120	118	110	94	3	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0
"23" - Stručnjaci socijalne skrbi	9	17	14	22	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
"24" - Nastavnici i učitelji	371	404	459	389	399	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0
"25" - Stručnjaci za poslovanje i upravu	131	156	76	57	55	2	1	0	1	0	1	0	2	0	1	0
"26" - Pravni stručnjaci	43	43	15	17	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
"27" - Stručnjaci u kulturi, sportu, umjetnosti i vjerskim pitanjima	0	0	40	49	48	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
"29" - Drugi visokokvalificirani pomoćnici	58	66	44	63	77	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
"31" - Znanstvenici i inženjeri	261	297	375	328	329	3	4	2	3	3	3	2	3	2	2	0
"32" - Menadžeri, inspektori	534	556	117	94	51	2	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1
"33" - Radnici zdravstvene skrbi	177	217	422	395	388	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
"34" - Pomoćnici u nastavi	67	81	21	20	23	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
"35" - Pomoćnici u socijalnoj skrbi i izištu rada	14	11	192	216	247	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
"36" - Poslovne usluge - pomoćnici, agenti	406	434	273	252	244	4	3	6	4	2	4	3	2	4	2	1
"37" - Radnici u umjetnosti, kulturi, sportu i vjerskim ustanovama	19	22	44	62	69	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0
"39" - Drugi pomoćnici	77	97	71	65	68	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0
"41" - Uredski radnici	157	194	579	532	499	0	0	3	0	0	0	0	0	1	0	0
"42" - Radnici u službama za potrošače	180	215	122	115	114	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
"51" - Radnici u trgovini i HORECA zaposlenici	1.347	1.469	1.221	1.158	1.086	5	3	0	2	1	2	1	2	1	0	1
"52" - Radnici u drugim uslužnim djelatnostima	1.384	1.387	712	673	718	4	6	4	2	6	4	4	5	4	0	3
"61" - Kvalificirani poljoprivredni radnici	431	384	287	253	249	8	1	4	3	3	3	5	1	4	1	2
"62" - Kvalificirani radnici u šumarstvu, ribarstvu i lovu	76	66	79	131	98	4	3	3	5	4	3	3	3	3	3	2
"71" - Radnici u industriji hrane	5	15	435	470	520	0	0	0	1	2	0	0	0	0	1	0
"72" - Radnici u lakoj industriji	699	662	398	347	281	4	2	4	4	3	0	0	0	0	0	0
"73" - Radnici u metalskoj industriji i proizvodnji stuje	508	536	2.168	2.138	2.135	8	7	24	17	18	2	0	11	5	5	5
"74" - Radnici u izradi rukovorina	2.784	2.904	83	67	70	16	27	1	1	1	1	6	12	0	1	0
"75" - Građevinski radnici	1.505	1.506	721	644	646	22	25	11	16	22	15	15	4	9	7	7
"79" - Drugi radnici u industriji i građevinarstvu	0	0	157	187	202	0	0	2	4	7	0	0	0	2	4	4
"81" - Operateri strojeva u proizvodnji	1.850	2.169	1.700	1.519	1.511	5	14	12	10	7	2	2	2	1	1	1
"82" - Radnici na spajanju dijelova	203	222	559	555	642	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0
"83" - Operateri nepokretnih strojeva	1.665	1.853	290	241	218	26	34	6	0	3	16	26	4	0	1	1
"84" - Vozачi i operateri mobilnih postrojenja	0	0	1.607	1.653	1.761	0	0	33	23	33	0	0	20	16	12	12
"91" - Čistači i pomagачi	2.848	3.274	768	749	717	38	35	8	4	2	19	19	6	1	1	1
"92" - Osnovne usluge, transport i slično	51	46	1.832	2.110	2.164	4	4	7	11	21	2	2	2	3	11	11
"93" - Osnovna zanimanja u industriji, građevinarstvu i poljoprivredi	0	0	901	955	1.125	0	0	17	21	37	0	0	9	12	18	18
"01" - Vojni dužnosnici sa činom	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
"02" - Službenici u vojsci bez čina	0	0	1	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
"03" - Zanimanja u vojsci, drugi činovi	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno:	18.454	19.948	17.295	17.025	17.223	173	173	158	140	188	99	95	80	62	75	75